

1. Abaliget, temető

(Baranya megye) I

2006. március 28-án terepbejárást végeztünk a BMMI Culture 2000 pályázatának keretében.

2005. július 6-án légi felderítés során foltok mutatkoztak a területen. A terepbejárást egy 50×50 m-es foltban nagyobb mennyiségű követ találtunk, de sem habarcsos, sem faragott darabok nem voltak, ezért eredetük kétséges.

Munkatárs: Kovaliczky Gergely.

BERTÓK GÁBOR

2. Abony, Turjányos-dűlő, 1. agyagbánya

(Pest megye) R

A területen 2004–2005-ben Marton Tibor és Hansel Balázs vezetésével folytak régészeti munkálatok. 2006 júliusának közepétől november végéig az előző évek ásatási területétől É-ra, a bányatelek határáig, Ny felé pedig a már régebben kitermelt bányagödör pereméig húzódó területen végeztünk megelőző kutatást.

A feltárt terület déli, a 2005. évi felülethez kapcsolódó részén folytatódott a korábban már megismert, a késő rézkor korai fázisához kapcsolható protobolerázi telep elszórtan elhelyezkedő gödrei. Ezen a területén két nagyobb kiterjedésű, számos egymásba átsórt objektumból álló gödörkomplexum és néhány tárolóverem mellett egy kút is kibontottunk.

A mintegy 1 m átmérőjű, függőleges falú kútban a bányaművelés miatti folyamatos szivattyúzás következtében nem jelentkezett a talajvíz, ezért sikerült az aljáig kibontanunk, ahol kissé kiöblösödött. Jól megfigyelhető volt az egykori vízbeáramlás által kimosott talaj, valamint a kút aljának eliszapolódása. A kút mélysége a nyesett felszíntől számítva elérte az 5,5 m-t.

A kút környezetében K-i és É-i irányban 11 különleges formájú objektumot tártunk fel. A beásások mintegy 2 m hosszúak és 0,5 m szélesek voltak, aljuk felé erősen beszűkültek. A víznyerőhely és a különleges forma, valamint az agyagos altalaj vízmegtartó képessége alapján elképzelhető, hogy a gödröknek speciális funkciójuk lehetett. Ugyanilyen típusú objektumokat déli irányban már a 2005. évi feltárások során is észlelték.

A gépi humuszolás során a feltárt terület Ny-i széléhez közel, 100 m² kiterjedésű részen megtaláltuk az egykori humuszréteget. Ennek elbontása során észleltünk néhány gödrot, amely a humusz szintje alatt az altalajba mélyedt. A réteg és az objektumok közös metszetre bontása során jól megfigyelhettük, hogy a gödrök betöltése keresztülvágta a humuszréteget. Ez a megfigyelés, valamint az előkerült nagy mennyiségű leletanyag egyértelműen bizonyítja, hogy a késő rézkori telep kultúrrétegét sikerült feltárnunk.

A feltételezést erősítik a rétegből előkerült patiscstörmelékek, állatcsontdarabok, késő rézkori kerámiatöredékek és egy rézár darabja. A rétegből nagy

mennyiségű földmintát raktunk el, amely alkalmas lehet az archeobotanikai és pollen elemzésekre, ezen keresztül képet nyerhetünk a lelőhely egykori környezeti viszonyairól.

November hónap folyamán befejeztük a terület É-i részén észlelt, már az előző hónapokban is bontás alatt lévő kilenc különleges elhelyezkedésű, funkciójú és jelentőségű beásás feltárását.

Ezek egymáshoz közel, egy jól lehatárolható területen helyezkedtek el. A beásásokat minden irányból egy régészeti objektumoktól mentes sáv határolta, a gödrök mind méretükben, mind belső stratigráfiájukban eltértek a telep többi objektumától. A gödrök bontása során világossá vált, hogy az objektumok nem nagyméretű tárolóvermek, amelyeket másodlagosan használtak fel emberi temetkezésekre, hanem célirányosan kialakított áldozati gödrök, úgynevezett botroszok. Jól bizonyítja a gödrök funkcióját, hogy több esetben az objektumok alján szisztematikusan elhelyezett edényeket, állati vázrészeket, egész szarvasmarha-koponyákat találtunk, továbbá az emberi vázak jól követhető rétegzett elhelyezkedése és a csontvázak mellé szisztematikusan elhelyezett mellékletek.

A kilenc beásásban összesen 48 emberi csontvázat, illetve emberi vázrészt tártunk fel. Kiemelkedik az említett objektumok sorából a 263. sz. objektum, amelyben több, egymást követő rétegből 23 csontvázat bontottunk ki és dokumentáltunk. A legalsó emberi maradványokból álló réteg felszedése után a gödör erőteljesen beszűkülő aljában, az objektum mértani közepén egy teljes szarvasmarha-koponyát találtunk, amely mellett és fölött szarvasmarha- és kiskérődző-vázrészeket, koponyatöredékeket és szarvakat helyeztek el.

A 2006. évi ásatási időszakban megközelítőleg 2,4 ha régészeti érintett területet humuszoltunk le. A megnyitott területen 95 régészeti objektumot azonosítottunk, ezek közül hétnek a feltárása 2007-re maradt. A feltárt objektumokból 51 emberi maradvány, több mint 12 láda állatcsont, 5 láda kerámia és 7 doboz külön elcsomagolt kiegészíthető edény, 1 láda patics, csonteszközök, pattintott és csiszolt kőeszközök, orsógombok kerültek elő, valamint 95 helyről vettünk földmintát.

A leletanyag nagy része feldolgozásra az MTA Régészeti Intézetébe került, a földmintákat tudományos vizsgálatra a Szegedi Tudományegyetem Földtani és Őslénytani tanszékére szállítottuk.

FÁBIÁN SZILVIA – SERLEGI GÁBOR

3. Alsónémedi határa

(Pest megye) I

2006. március 29. és április 10. között megelőző feltárást folytattunk a MOL Tiszaújváros–Százhalombatta terméktávvezeték bővítésével érintett területeken.

MOL 2. sz. lh., Kali-nagyföld-dűlő: A szarmata lelőhelyként ismert területen 251 m²-en, 5 m szélességben humuszoltuk le a vezeték által érintett területet (ÁRT